BIULETYN KOWIEŃSKI

Nr. Wilno, dnia 15 czerwca 1996 r. 1471.

Treść numeru:

x

x x

Wydawnictwo informacyjne Instytutu Naukowo-Badawczego Europy Wschodniej. (Referat Litewski).

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

1/."MUSU RYTOJUS" O SYTUACJI LITWINÓW W WILEŃSZCZYŹNIE.

"Musu Rytojus" Nr. 45 z 13. VI. 1936 r. Artykuł p.t. "Tragiczna sytuacja Litwinów w Wileńszczyźnie"./List z Wilna./Streszczenie:

Akcja tępienia litewskości podjęta przez"wielkiego stronnika porozumienia z Litwą" Zyndram Kościałkowskiego, nietylko nie ustaje, lecz jeszcze w ostatnich czasach prowadzi się intensywniej. Dotychczas zamykano oddziały litewskich towarzystw i czytelnie, zaś obecnie kleszcze okupantów przerzuciły się na inne dziedziny, a mianowicie na szkoły, prasę a nawet organizacje gospodarcze. W ostatnich dniach Polacy zamknęli około 50 litewskich czytelni i oddziałów towarzystw, tak że niema możliwości wymienić wszystkich zamkniętych placówek kulturalnych.

Dawniej akcja tępienia litewskości dotyczyła głównie t.zw. województwa wileńskiego. Obecnie zaś przerzuciła się już do województw: nowogródzkiego i białostockiego. Bardziej uświadomieni Litwini są wysiedlani z miejsc zamieszkania. Wysiedla się nietylko inteligentów lecz nawet rolników . Nietrudno zrozumieć co znaczy dla rolnika wysiedlenie na kilka lat daleko od miejsca zamieszkania. Nauczycielom gimnazjalnym nie wydaje się świadectw moralności bez których nauczyciele nie mają prawa nauczania. W ostatnich czasach nie wydano takich świadectw aż 5-ciu nauczycielom gimnazjum Witolda Wielkiego, nie mającym nic wspólnego z polityką. Jak wynika z tego Polacy starają się zahamować normalną pracę tego jedynego gimnazjum litewskiego z niepełnemi prawami.

Uczniom szkół powszechnych "Rytasa" stawia się dziwne wymagania. Dotychczas rodzice tych uczniów musieli wypełniać odpowiednie deklaracje. Gdy w r.b. rodzice znowu zatroszczyli się o te deklaracje okazało się, że żaden z nauczycieli szkół powszechnych nie zgodził się deklaracyj tych przyjąć i wydać na nie pokwitowań. Nauczyciele oświadczyli, że w r.b. będą urządzali na dzieci egzaminy i przyjmą deklaracje jedynie od tych dzieci, które egzamin złożą. Dzieci,które egzaminu nie złożą będą musiały chodzić do polskich szkół publicznych. Jeżeli się przypomni w jakim celu egzaminy te są przygotowywane, nietrudno zgadnąć jaki odsetek dzieci litewskich złoży te wymyślone przez Polaków egzaminy.

Bezrobotni Litwini , nauczyciele szkół powszechnych,zmuszeni do zamieszkiwania na wsi u rodziców lub krewnych, są wysiedlani, karani grzywnami pieniężnemi po kilkaset złotych, lub aresztowywani rzekomo za tajne nauczanie dzieci. Pisma litewskie za najmniejsze głupstwa, a zwłaszcza za opisy polskich aktów przemocy są konfiskowane lub wychodzą nawpół białe. W ostatnich czasach na mocy zarządzenia polskiego M-stwa Spraw Wewn. zabroniono przywozić do Polski cztery litewskie pisma.

Szczególnie ciężkie jest życie ludności pogranicznej,która jest wprost teroryzowana wszelkiemi sposobami. Mieszkańców pogranicza zmusza się nawet do wzajemnego szpiegowania, obiecując różne ulgi. Dla dręczenia swych ofiar Polacy wymyślili jeszcze jeden "kulturalny" środek, a mianowicie gumowy worek, w który ubiegają ofiarę, nalewają wody, a następnie biją. Jak powiadają, nie pozostawia to śladów bicia. Ten środek męki wypadło spróbować niejednemu nauczycielowi-Litwinowi. /A-8/23/.

K r o n i k a .

2/. UCHWAŁY BAŁTYCKIEJ KONFERENCJI PRAWNIKÓW. "Sekmadienis" z 14.VI.1936 r.: Prezes Trybunału Najwyższego Ciplijauskas po powrocie z konferencji prawników bałtyckich, jaka się ostatnio odbyła w Rydze, oświadczył przedstawicielom prasy, że za jedną z najważniejszych uchwał konferencji należy uważać konwencję w sprawie ujednostajnienia ustaw wekslowych. Ze względu na to, że dotychczas na Litwie działają trzy systemy wekslowe wypadnie je obecnie ujednostajnić. Pozatem na konferencji postanowiono wykonywać wzajemne wyroki sądów cywilnych. Zgodnie z tem postanowieniem pieniądze będą ściągane na mocy wyroku sądowe według kursu dziennego.Wreszcie

była rozpatrywana sprawa uproszczenia procedury wydawania przestępców kryminalnych. Rozpatrywanie konwencji o ślubach cywilnych zostało odroczone, gdyż Litwie nie została jeszcze wprowadzona metrykacja cywilna.. Prezes Cyplijauskas wyraził przekonanie, że sprawę metrykacji cywilnej rozpatrywać będzię nowy Sejm litewski./K/.

3/. WIADOMOŚĆ "SEKMADIENISA" O WYSIEDLENIU CZTERECH LITWINÓW Z WILEŃSZCZYZNY. "Sekmadienis" z 14. VI. 1936 r. : Starosta wileński kontynuując tępienia litewskości w Wileńszczyzny wysiedlił ostatnio wgłąb Polski czterech Litwinów wileńskich. /A-8/23/.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.-

4/. PRASA LITEWSKA O WYBORACH DO SEJMU. "L.Aidas" Nr. 268 z 13. VI. 1936 r. Artykuł p.t. "Po wybraniu Sejmu".Streszczenie:

Wybory sejmowe stanowią niewątpliwie najważniejsze wydarzenie w zewnętrznem życiu Litwy w czasach ostatnich. Przedstawicielstwo narodowe jest przewidziane w litewskiej konstytucji. Wybory do Sejmu musiały więc być ogłoszone by w kraju wprowadzony został ustrój przewidziany w konstytucji. Sam rząd utrzymując w kraju prawny, to znaczy oparty na ustawach, ład, cały czas widział lukę, jaka się wytworzyła w wewnętrznem życiu Litwy spowodu nieistnienia Sejmu. W związku z tem w prasowych oświadczeniach premjera Tubelisa niejednokrotnie spotyka się przypomnienia, że jedną z najważniejszych trosk rządu jest stworzenie przedstawicielstwa narodowego. Jednak spowodu wielu przeszkód, które utrudniały stworzenia przedstawicielstwa i które były już poruszane w litewskiej prasie, nie dało się przeprowadzić wyborów do Sejmu przedtem.

Obecnie przeszkody te już są pokonane. W związku z tem należy przedewszystkiem podkreślić,że sam fakt wyborów sejmowych oznacza zarówno konsolidację wewnętrznego życia litewskiego, jak też wzmocnienie rządu narodowego. xxxxxxxxxxxx Taki wniosek uzyskuje jeszcze silniejszą podstawę, gdy wziąć pod uwagę wyniki wyborów. Nie jest tajemnicą, że ta mała część ogółu litewskiego, której rząd narodowy jest nie na rękę, dokładała wszelkich wysiłków, byle tylko przeszkodzić wyznaczonym wyborom, lub przynajmniej zmniejszyć udział szerokiego ogółu w wyborach. W tym celu wyzyskano argumenty polityczne i rzekomo jurydyczne. Opozycja imała się też nielegalnych środków dla zmniejszenia udziału w głosowaniu.Jak się wyjaśniło obecnie niektórzy rozpolitykowani,lecz bardzo nieliczni duchowni próbowali ludzi odciągnąć od głosowania nawet przy pomocy kazań w kościołach. Tak więc uparci opozycjoniści, którzy potępiają każdy krok rządu narodowego, użyli wszelkich środków, by zakłócić tę wielką jego pracę.

Mimo wszystko znaczna większość narodu wypowiedziała się za rządem narodowym. Przeszło 70% głosujących wyborców wyraźnie wykazało jak niewielkie znaczenie mają w litewskiem życiu politycznem ci uparci ludzie, którzy wciąż jeszcze nie chcą widzieć rzeczywistości i starają się cofnąć koło historji. Spodziewać się należy, że wybory z 9 i 10 czerwca będą dla nich dobrą nauczką. Tak zwani litewscy"prawdziwi demokraci" również powinniby z danych wyborczych z 9 i 10 czerwca poczynić odpowiednie wnioski. Wielki udział narodu w wyborach najwyraźniej świadczy , że naród nie uznaje wysuwanych przez nich zarzutów a zdecydowanie popiera rząd narodowy. W ten sposób tej decyzji narodu winien poddać się każdy, kto nie słowami a czynami przytrzymuje się demokratycznej doktryny. Tak więc opozycja"prawdziwych demokratów" po wyborach z 9 i 10 czerwca powinnaby zniknąć .

Jeszcze dalej idące wnioski należy czynić ze względu na nowoobrany skład sejmowy. Mimo, że głosy oddane na poszczególnych kandydatów jeszcze się liczy i niepodobna jeszcze powiedzieć,którzy z kandydatów zostali wybrani, jednak sama lista złożona ze 147 kandydatów jest dostatecznie przekonywująca co do tego, że

obecny Sejm nie będzie podobny do sejmów dawnych. Reprezentować on będzie naród a nie oddzielne partje. W związku z tem nie będzie w nowym Sejmie partyjnego rozbicia. Będzie on pracował na rzecz całego narodu i dla dobra całego państwa. Jest to ogromnie ważne dla obecnej epoki w życiu Litwy. Wysiłki rządu narodowego, zmierzające w kierunku skupienia wszystkich twórczych sił kraju dla jednolitej pracy w nowym Sejmie będą mogły znaleść mocne oparcie. Ułatwi zaś to rządowi dalszą pracę w dążeniu dla osiągnięcia jedności narodowej.

W związku z tem wybory z 9 i 10 czerwca można uważać za szczęśliwy przełom w litewskiem życiu wewnętrznem. Przełom ten dostarczy nowych sił i stworzy lepsze warunki narodowego i państwowego postępu. Należy jedynie życzyć by cały naród uświadomił znaczenie tego wypadku i aktywnie przykładał się do rozwiązania zadań, wysuniętych przez twórczy program rządu narodowego.

"Musu Rytojus" Nr. 45 z 13. VI. 1936 r. Artykuł p.t. "Po wyborach".Streszczenie:

Wybory do Sejmu już minęły. Naród wypowiedział swe słowo, tłumnie uczestnicząc w wyborach. Personalny skład Sejmu wyjaśni się najdalej za 8 dni, to znaczy do 18 czerwca. Jednak personalny skład Sejmu nie ma żadnego szczególnego znaczenia. Ze względu na to, że kandydaci byli wysuwani przez samorządy wybór tej czy innej osoby w niczem nie zmieni politycznego oblicza sejmu. Sejm będzie bezpartyjny i będzie miał nastawienie narodowo-państwowe.

O wiele bardziej znaczący jest sam przebieg wyborów. Wykazał on bowiem dużo. Przed wyborami szeptano cichaczem, że głosować będzie bardzo nikły odsetek, mających prawo głosu. Miało się to stać dlatego, iż naród jakoby nie aprobował prowadzonej przez rząd polityki i miał nie wybierać sejmu , w którym niema miejsca na partje. Jednak te przepowiednie się nie wypełniły. W całym kraju głosowanie przeszło gładko przy licznym udziale wyborców. Przeciętnie głosowało ok.70% posiadających prawo głosu. Jest to odsetek bardzo wysoki ze względu nato, że żadnej specjalnej agitacji nie było za wyjątkiem zachęceń przez radjo i prasę, przypominających, że należy spełnić ten ważny państwowy obowiązek. Tymczasem w epoce rozkwitania sejmów, kiedy agitacja partyjna w postaci wiecowania z beczki osiągała najwyższy stopień gorączki, odsetek głosujących nie był większy. Należy jeszcze przypomnieć, że wtedy nawet ci, których partyjne sejmy się nie podobały, również zachęcali obywateli do spełnienia obowiązku głosowania, podczas gdy obecnie resztki partyjne prowadziły agitację za tem, by nie głosowano. Jednak naród nie usłuchał mącicieli i biorąc tłumny udział w wyborach ich potępił. Możnaby powiedzieć, że te wybory były nietylko zwykłemi wyborami do sejmu, lecz również referendum,przy pomocy którego naród wyraźnił rządowi swe zaufanie. Wybierając Sejm naród postawił autorytatywnego pośrednika między sobą a rządem. W przyszłości wzajemne więzy będą jeszcze silniejsze. Przez wybranie Sejmu zakończony został kilkoletni wewnętrznie okres przekształcania się państwa. Okres ten rozpoczął się 17 grudnia. Kraj wszedł na normalną i stałą drogę spokojnej ewolucji życia wewnętrznego.

Jakich prac należy oczekiwać od nowo wybranego Sejmu? Każdy dzień wysuwa nowe wymagania, które należy bez odkładania rozstrzygać i porządkować. Najważniejszem zadaniem Sejmu jest ustawodawstwo oraz przeglądanie ustaw już istniejących,przez stosowanie ich do nowych warunków życia. Przedstawiciele narodu nieskrępowani względami partyjnemi będą mogli lepiej niż dawne sejmy rozważać przedkładane ustawy. Pozatem sejm będzie musiał spełnić również inne,przekazywane mu na mocy konstytucji, obowiązki, jak zatwierdzanie budżetów, ratyfikacja traktatów międzynarodowych i t.d. Sejm również ma prawo kontroli nad pracami

rządu. W związku z tem sejm będzie mógł zgłaszać interpelacje w różnych sprawach państwowych. Może się wydawać, że to prawo Sejmu nie ma szczególnego znaczenia. W istocie jednak jest inaczej. Rozgłaszanie plotek i fałszów stało się na Litwie wprost chorobą epidemiczną. Z upodobaniem opowiada się o różnych niebywałych rzeczach, które rzekomo dzieją się w tej czy innej dziedzinie litewskiego życia. Sejm mogąc w każdej chwili zwrócić się do rządu z interpelacjami dopomoże do rozpraszania pogłosek i fałszów, rozgłaszanych przez ludzi złej woli. Oczyści to ciężką atmosferę plotek. Sejm znajdzie również okazję do rozpatrzenia spraw polityki zagranicznej.

Wreszcie Sejm może wyrazić rządowi nieufność i w ten sposób rząd zmienić. Tak więc rola sejmu w życiu litewskiem jest ważna i wyraźna.

Niewiadomo narazie kiedy Sejm się zbierze. Prawdopodobnie zbierze się on w pierwszy poniedziałek września, o ile Prezydent Republiki nie uzna za potrzebne zwołania przedtem jeszcze sesji nadzwyczajnej. Obecnie więc należy spokojnie czekać zebrania się Sejmu oraz jego prac, które, jak należy się spodziewać, będą korzystne i pomyślne. /C-1/9/.

K r o n i k a .

10/. 10-CIOLECIE RADJA KOWIEŃSKIEGO. "L.Aidas" z 13.VI. 1936 r. 12 czerwca upłynęło 10 lat od chwili uruchomienia pierwszej Radjostacji w Kownie.- Radjostacja Kowieńska poza swymi stałymi pracownikami posiada ok.500 współpracowników, biorących udział w wykonaniu programu Radja. Kierownikiem Radjostacji jest obecnie inż.Stankiewiczus, zaś dyrektorem J.Bilunas.

Litwa posiada teraz dwie Radjostacje nadawcze w Kownie i Kłajpedzie. Liczba zarejestrowanych abonentów wynosi 32 tys. /R./. P.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

11/. POSŁOWIE DO SEJMU W OKRĘGU KŁAJPEDZKIM. "L.Aidas" z 13. VI. 1936 r. : Według prowizorycznie danych na 73.501 osób uprawnionych do głosowania w okręgu kłajpedzkich głosowało 19.757 /26,89%. Z tej liczby otrzymali głosy następujący kandydaci: 1.Pakalniszkis, 2. Keslau, 3.Jurgelajtis, 3.Sedajtis, 5. Fesling i 6. Buka. W ten sposób przeszli do Sejmu rolnik Pakalniszkis, rolnik Jurgelajtis i rolnik-bankier Keslau. Jednak Keslau jako człowiek aresztowany w swoim czasie i oskarżony o przestępstwo bankowe będzie musiał zrezygnować i ustąpić miejsca następnemu kandydatoti robotnikowi Sedajtisowi.

VIII. Z ŻYCIA LITWINÓW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

K r o n i k a .

12/. VILN.RYTOJUS" O ZAMKNIĘCIU ODDZIAŁÓW T-STWA ŚW. KAZIMIERZA. "Viln.Rytojus" z 15. V. 1936 r.: 19 maja zamknięte zostały następujące oddziały T-stwa św.Kazimierza w Bilach, Didżulalach, Macuciach, i Żyżmach pow.oszmiańskiego; Bojarach i Łosiach pow.święciańskiego; Knistuszkach i Gudzinikach pow.wil.-troc.

x

x x